© 2012, Svenska Bergteknikföreningen och författarna/Swedish Rock Engineering Association and authors

1. Översikt över gruvindustrin i Sverige

Tomas From, SveMin

Gruvindustrin i Sverige lyfts ännu med i den **supercykel** som Kinas enorma efterfrågan på metaller har skapat det senaste årtiondet. Även om flera miljoner bostäder står tomma i det väldiga landet, räknar man inte med någon bostadsbubbla och kollaps. Inte heller om landet styr sin BNP från export till ökad inhems konsumtion och tillväxten minskas, så är det en ökningstakt från nivån 8–10 % till kanske 5–7 % som fortfarande är höga tal. I skuggan av Kina växer välståndet i många andra folkrika länder, som sammantaget leder till slutsatsen att efterfrågan på metaller fortsatt kommer att vara så hög att produktionen inte kommer i kapp inom de närmaste åren. Flera andra faktorer bidrar också till den eftersläpningen, som brist på kapital för att finansiera nya projekt och brist på kompetent personal.

I Sverige hade 97 företag och 47 privatpersoner 1139 **undersökningstillstånd** år 2011. Till Bergsstaten inkom 191 nya ansökningar om undersökningstillstånd, som totalt godkände 202 stycken. Förlängning söktes för 353 undersökningstillstånd och 371 medgavs. Sju ansökningar om bearbetningskoncession kom in och två beviljades. Handläggningstiden för nya undersökningstillstånd var i snitt 66 dagar och 52 dagar för beslut om förlängning. Bearbetningskoncessionerna tog 58 dagar i anspråk. Företagen har uttryckt uppskattning för effektiviteten i Bergsstatens hantering.

Expansionsplanerna för LKAB till 37 Mt produkter per år, Aitik 36 Mt malm per år, etableringen av Northlands gruvor och verk utanför Pajala för 5 Mt produkter per år samt återstarten av Dannemora rullar på. I samband med utbyggnaderna görs särskilda insatser för att utveckla samhällena och rekrytera personal.

Trots att tillväxten i svensk gruvindustri är hög har vi tappat mot andra gruvländer, som ökat sin produktion betydligt snabbare. Här finns fler **flaskhalsar** att attackera, som tiden och förutsägbarheten för miljötillstånd, transporter och kompetensförsörjning. Det faktum att Sverige fortfarande är underprospekterat i relation till andra framstående gruvländer, bidrar också till den långsammare utvecklingen. För företagen är det viktigt att kunna utnyttja det fönster av möjligheter som står öppet för närvarande. Därför är det tidskritiskt och bråttom att åtgärda de hinder som försenar investeringsprogrammen.

Utvecklingen av en svensk **mineralstrategi** är ett viktigt arbete på nationell nivå för att utveckla den svenska potentialen och motsvara kraven från EU att förstärka metallutvinning inom unionen. SGU lade i mars förslag till hur en sådan strategi kunde utvecklas. I budgetpropositionen tillgodosågs ett par av förslagen, bland annat att under fyra år ge 30 Mkr till förstärkt geologiskt, geofysiskt och geokemiskt undersökningsprogram i Norr- och Västerbotten samt skanning av borrkärnor. Detta ska genomföras i samarbete med industrin.

© 2012, Svenska Bergteknikföreningen och författarna/Swedish Rock Engineering Association and authors

Under 2012 planerar Näringsdepartementet att med hög intensitet genomföra arbetet med en bred svensk mineralstrategi i samverkan med myndigheter och industrin.

I budgetpropositionen gavs **SGU** en mer framträdande roll för gruv- och mineralfrågor. För att möta detta har SGU inrättat en Gruvenhet i organisationen och ett ”Gruvråd”, där representanter från företag och berörda myndigheter ska sammanträffa för att föra gruvfrågor framåt.

Vid ett seminarium i Europaparlamentet i Bryssel den 15 mars, initierat av Sveriges utrikes- och näringsministrar, möttes representanter för Barentsrådet, EU-kommissionen, Europaparlamentet samt europeisk industri för att diskutera och konstatera **Barentsregionens** centrala betydelse för att möta Europas växande efterfrågan på råvaror.

Det åttonde mötet om Fennsocandian Exploration and Mining, **FEM**, gick av stapeln i början av november i Levi, Finland. Antalet anmälda besökare blev rekordstort, 950 personer och speglar det stora intresset för gruvindustrin i Finland och Sverige.

Årets stora vinnare i Norrlands **Mineraljakt** kommer från Västerbotten. Björn Wikberg från Norsjö har funnit ett guldförande block i närheten av Bastutjärn, Norsjö kommun. För detta belönades han med 12 000 kronor från Mineraljakten samt 50 000 kronor från Norrlandsfonden som vinnare av hela Norrlands Mineraljakt 2011.

I det uppskattade samarbetet mellan **Naturvårdsverket** och näringslivet har fyra samverkansgrupper etablerats kring de pågående EU-initiativen; ”Resource efficiency roadmap”, ”Samhällsekonomiska konsekvensanalyser”, ”Environmental footprints” och ”Sevillaprocessen/BAT-dokument”.

Axplock ur SveMins aktiviteter

Inom **miljöområdet** har under året ett antal tillståndsprocesser kartlagts och analyserats i syfte att driva en fruktbar dialog med berörda departement och myndigheter. SveMins miljökonferens genomfördes den 4-5 oktober i Visby och lockade 120 deltagare. Fokus var tillståndsprocesser kopplat till frågor om konkurrerande markanvändning. Under konferensens andra dag arrangerades studiebesök vid Nordkalks planerade Bungetäkt och hos Cementa i Slite.

Införandet av EU:s direktiv avseende förvaltning av vatten, är ett område som är högt prioriterat och kommer att få stor betydelse de kommande åren.

SveMin har fortsatt driva arbetet om dammsäkerhet med utbildningar, revisioner av medlemsföretagen enligt GruvRidas och deltagande i Svenska Kraftnäts utredning om dammars sårbarhet i ett förändrat klimat.

Nätverket för metallinformation med SveMin, Jernkontoret, Nordic Galvanizers, SCDA och Plast&Kemiföretagen – MITF, har följt upp vårens workshop om miljökvalitetsnormer för metaller i sediment med ett möte med ansvariga på de regionala vattenmyndigheterna m fl.

© 2012, Svenska Bergteknikföreningen och författarna/Swedish Rock Engineering Association and authors

Förberedelserna har dragit igång för den internationella forskningskonferensen **Securing the Future**, som arrangeras för fjärde gången den 24–28 juni 2013 i Luleå. Förutom miljö kommer ett ökat fokus att läggas på relationerna mellan gruvor och samhälle.

Inom **arbetsmiljöområdet** rullar det breda samarbetet med fack och myndigheter vidare. Det årliga höstseminariet genomfördes den 5 oktober i Luleå med tema säkerhetskultur. Under dagen presenterades aktuell forskning inom området och goda exempel från företagen. SveMins arbetsmiljöpris delades ut till Nils Tuuri, LKAB.

En omfattande revidering har genomförts av SveMins branschanvisningar för gruvhissar, BRAGS. Två nya informations- och utbildningsmaterial, ”Bättre arbetsmiljö i gruvindustrin” och ”Systematiskt arbetsmiljöarbete i gruvindustrin” har tagits fram i samarbete med IF Metall och Prevent.

De politiska processerna inom **energiområdet** är omfattande och medför stora kostnader för företagen. I fokus står konsekvenserna av handelssystemet för utsläppsrätter av klimatgaser. Föreliggande beslut och förslag kan leda till förödande konsekvenser för företagen. Förutom den direkta kostnaden för utsläppsrätter höjs elpriset indirekt genom att Sverige är kopplat till det europeiska elnätet där produktionen huvudsakligen baseras på kol och elproducenterna därför tvingas köpa utsläppsrätter för koldioxid. I dessa länder kommer staten att kompensera företagen för dessa kostnader med de intäkter staten har för försäljning av utsläppsrätter till andra sektorer. I Sverige är elproduktionen baserad på vatten- och kärnkraft och därmed har staten inga inkomster av försäljning av utsläppsrätter att kompensera företagen med förutom över ordinarie statsbudget.

Stora insatser har gjorts tillsammans med regeringskansliet och andra sektorer för att förmå EU-kommissionen godkänna det svenska programmet för energieffektivisering – PFE. Förhoppningsvis kommer ett liknande förslag att finnas med i energiskattedirektivet.

En annan het fråga är kraven på sänkta halter av svavel i fartygsbränsle och kostnaderna på minst 13 miljarder för svenska företag det förväntas föra med sig. Minerallagen och ersättning vid expropriation ses över i två statliga utredningar som bevakas inom **mark- och prospekteringsområdet**. Under året har SveMin fortsatt verka för sammanhängande geologiskt avgränsade prospekteringsintressanta områden som riksintressen. En professur i Prospekteringsgeofysik har inrättats vid Luleå Tekniska Universitet och förstärker den så kallade ”Bergskedjan” av sammanhängande forskning och utbildning för gruv- och mineralindustrin. Tillsammans med SGU, KVA med flera har aktiviteter genomförts för att återinföra ämnet geologi i grundskolan.

En uppdatering av SveMins riktlinjer för prospektering genomförs och kommer att införas under 2012.

I syfte att arbeta för att säkra **kompetensförsörjningen** och rekryteringar till den expanderande gruvnäringen finns SveMin representerade i en rad grupperingar. I början av 2012 beviljades två bergarbetarutbildningar på YH nivå (YH=yrkeshögskolan)

© 2012, Svenska Bergteknikföreningen och författarna/Swedish Rock Engineering Association and authors

där SveMin aktivt har stött ansökningsprocesserna. Vidare finns SveMin representerade i Arbetsförmedlingens branschråd för gruvindustrin och i Bergsskolans i Filipstad utbildningsråd. 2011 gjorde SveMin en kartläggning över kompetensbehovet i gruvbranschen på kort och lång sikt. Kartläggningen omfattar dels vilka yrkeskategorier som våra medlemsföretag har störst behov av, dels vilka utbildningar som finns och planeras inom relevanta yrken. Kartläggningen innehåller även en enklare demografisk analys över de mest gruvintensiva områdena av vårt land. Denna kartläggning har resulterat i att den finländska motsvarigheten till SveMin, FinnMin, kommer att göra motsvarande arbete. De två organisationerna kommer därefter att diskutera gemensamma åtgärder, främst rörande information och utbildning.